

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Oslo, 4. januar 2008

Høringsuttalelse fra Den norske aktuarforening om endring i årsregnskapsforskriften for forsikring

1. Innledning

Det vises til Finansdepartementets brev av 09.11.07 om forslag til tilpasninger av årsregnskapsforskriften for forsikring til IFRS. Forslaget inneholder også tilpasninger til ny forsikringslov.

Den norske Aktuarforening (nedenfor kalt Aktuarforeningen) avgir med dette sin uttalelse til denne høringen.

Aktuarforeningen har i sin høringsuttalelse for livsforsikring vurdert de aktuarielle konsekvenser av forslag til forskriftsendring, og det er stort sett ikke gitt kommentarer til de endringer i forskriften som utelukkende følger av tilpasning til IFRS. For skadeforsikring medfører ikke ny forsikringslov store endringer, slik at forslag til forskriftsendring i hovedsak gjelder livsforsikring, og foreningens kommentarer er gitt med bakgrunn i dette.

Ut fra dette ser vi behov for at større deler av forskriftene og notene tilpasses ny lov med tanke på at det nå blir mange forskjellige overskuddsgrupperinger i et livselskap.

Aktuarforeningen mener videre at det bør vurderes nærmere hvordan forsikringsloven og forskrift om årsregnskap kan samkjøres slik at midler som forvaltes i henholdsvis selskapsporteføljen, kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen, også klassifiseres under disse porteføljene i selskapets balanse.

2. Innspill til høringsnotatets del II

Punkt 4.5 om forsikringsmessige avsetninger

I pensjonsforsikring er avsetninger ved et erstatningstilfelle lik kontantverdien av fremtidige utbetalinger. Aktuarforeningen finner det unaturlig og upraktisk å splitte avsetningen for ikke-oppgjorte erstatningstilfeller i det som ville vært utbetalt i året (erstatningsavsetning som definert i årsregnskapsforskriften) og fremtidige erstatninger (premiereserve).

Aktuarforeningen foreslår at hele avsetningen for ikke-oppgjorte erstatningstilfeller i stedet inkluderes i premiereserven, alternativt at erstatningsavsetninger redefineres i forsikringsloven.

Punkt 5.2 Forsikringskontrakter

Aktuarforeningen er noe usikker på Kredittilsynets tolkning av hva som skal betraktes som forsikringskontrakter og ikke. En alderspensjonsordning etter lov om innskuddspensjon er en ren spareordning. Dersom det er tilknyttet for eksempel premiefritak, er dette i en egen ordning etter lov om foretakspensjon. Det kan likevel være mulig å se på dette som integrerte produkter. Aktuarforeningen mener det kan være behov for en nærmere analyse av forholdene og eventuelt vurdere hvordan det er mest hensiktsmessig at kontraktene klassifiseres.

Aktuarforeningen vil også kommentere bruken av begrepet "premie" som i lov om innskuddspensjon og i forslag til ny lov om individuell pensjonssparing er erstattet av begrepet "innskudd" når det dreier seg om ren sparing. Det bør vurderes om begrepsbruken i pensjonslovene bør reflekteres i årsregnskapsforskriften.

Punkt 5.2.4 om dekomponering av innskuddskomponenter

Med utgangspunkt i at begrepene forsikringskomponent og innskuddskomponent i en forsikringskontrakt skal forstås som henholdsvis kontraktens risiko- og sparedel, er Aktuarforeningen av den oppfatning at det bør være regnskapsmessig likebehandling av spare- og risikoelementer i en forsikringskontrakt.

For tradisjonelle kontrakter er det ikke noe naturlig skille mellom risiko- og sparedelen, hvilket vil bety at sammenlignbarhet i regnskapene mellom forsikringsselskap med tradisjonelle kontrakter og forsikringsselskap med nye kontrakter ikke vil være mulig.

Aktuarforeningen støtter derfor at det ikke tillates dekomponering av forsikrings- og innskuddskomponenter.

Punkt 5.11.2 om balanseoppstilling

Aktuarforeningen støtter at det foretas en begrepsmessig opprydding i bruk av "forsikringsforpliktelser" mv.

Punkt 5.11.3 om oppstillingsplaner – resultatoppstilling

Det er i høringsnotatet tatt opp om overføring av midler ved flytting bør inngå i resultatet eller ikke, basert på at Banklovkommisjonen i sitt forslag til oppstillingsplan la opp til at slik overføring ikke skulle inngå i resultatet. Kredittilsynet foreslår likevel at en ikke endrer gjeldende praksis på dette området.

Aktuarforeningen støtter Kredittilsynets vurdering om at den regnskapsmessige behandlingen av flytting av forsikringskontrakter ikke endres.

Punkt 5.11.5 Totalresultatregnskap

I henhold til forslaget til årsregnskapsforskrift vil enkelte verdiendringer innregnes direkte i egenkapitalen, blant annet gjelder dette for verdiendringer som medfører justering av forsikringsforpliktelser.

Aktuarforeningen støtter forslaget om innføring av et totalresultatregnskap, der også verdiendringer ført direkte mot egenkapitalen fremkommer, slik at sentrale verdiendringer blir lettere tilgjengelige for brukerne av regnskapet. Et slikt totalresultatregnskap bør etter Aktuarforeningens oppfatning innføres fra 2008.

Videre er Aktuarforeningen av den oppfatning at det med fordel bør legges inn en totaloversikt i forskriften over de verdiendringer som skal føres direkte mot egenkapitalen.

Punkt 5.13 om konsekvenser for soliditetsregelverket mv

Aktuarforeningen vil peke på at det i forslag til risikobasert tilsyn fra Kredittilsynet 23.11.07 legges opp til at risikoutjevningfond og tilleggsavsetninger skal inngå fullt ut i solvenskapitalen. Dette er ikke i overensstemmelse med forslag til endring i forskrift om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital.

3. Innspill til høringsnotatets del III

Når det gjelder skadeforsikring, gjelder Aktuarforeningens kommentarer hovedsakelig klassifiseringen av sikkerhets- og administrasjonsavsetningene: forpliktelse eller egenkapital.

IASB fremhever sammenlignbarhet i forbindelse med IFRS-rapportering – mellom forsikringsvirksomheter i ulike land og mellom ulike typer virksomhet.

Nå er vi i en mellomperiode: IFRS-forordningen gjelder for børsnoterte konsern i EU/EØS-området, herunder IFRS 4 som er "fase 1" av IFRS for forsikringskontrakter. "Fase 2" av IFRS for forsikringskontrakter er under arbeid. EU arbeider med Solvency II. Selv om det gjenstår å se hvordan regler for finansiell rapportering og solvensberegning vil bli i nær fremtid, gjøres dette arbeidet for å bidra til å utjevne konkurransevilkår og gi bedre sammenlignbarhet i det europeiske markedet.

I vår vurdering legges det vekt på at tiltak i denne mellomperioden skal være steg i retning av det som forventes å bli den endelige løsningen.

Forsikringstekniske avsetninger. Forpliktelse eller egenkapital.

Regelverket for forsikringstekniske avsetninger har i snart 15 år bidratt til at norske skadeforsikringsselskaper fremstår som solide, betalingsdyktige risikobærere overfor kunder og i samfunnet. Ved endring av forskrifter i denne omgang bør en legge vekt på fortsatt å ivareta solvens og soliditet, uten å hindre utviklingen av konkurransevilkår og sammenlignbarhet.

I dagens regnskapsoppstilling står de forsikringstekniske avsetningene mellom gjeld og egenkapital. I høringsnotatet blir det foreslått å endre klassifiseringen av avsetningene i gruppen "Sikkerhetsavsetninger i vid forstand": Forslaget er at administrasjonsavsetning, avsetning til naturskadefondet og avsetning til garantiordningen i skadeforsikring klassifiseres som egenkapital, og at sikkerhetsavsetningen klassifiseres som forpliktelse.

Aktuarforeningen er ikke enig i forslaget til klassifisering av sikkerhetsavsetningen og administrasjonsavsetningen slik det står i høringsnotatet. For øvrig slutter vi oss til forslagene om klassifisering av de øvrige forsikringstekniske avsetningene.

Administrasjonsavsetningen og sikkerhetsavsetningen

Administrasjonsavsetningen i norsk regelverk er konstruert ut fra en situasjon med avvikling av forsikringsselskap ("break up"). I en slik situasjon vil mange andre regler og funksjoner tre i kraft, men vi vil likevel trekke frem følgende: I et tenkt avviklingsscenario der premie- og erstatningsavsetningen er (akkurat) tilstrekkelig, vil administrasjonsavsetningen benyttes til å betjene kundene, mens sikkerhetsavsetningen vil tilfalle eierne ved oppløsning av selskapet. I lys av dette kan klassifisering av sikkerhetsavsetningen som (bundet) egenkapital og administrasjonsavsetningen som forpliktelse synes mer hensiktsmessig, idet

en da kan unngå å subsidiere kundene fra egenkapitalen, og unngå å la forpliktelse tilfalle eierne ved avvikling.

Sikkerhetsavsetningen

I avsnittet om sikkerhetsavsetningen i punkt 6.2.6 på side 45 argumenteres det for at vurderingen av sikkerhetsavsetningen ikke er et klassifiseringsspørsmål, men samtidig klassifiseres sikkerhetsavsetningen som forpliktelse. Aktuarforeningen mener at klassifiseringsspørsmålet bør vurderes eksplisitt, spesielt i lys av dens størrelsesorden.

Som premiss for en slik vurdering vil vi trekke frem følgende momenter:

I forbindelse med arbeidet med fase 2 av IFRS for forsikringskontrakter vil det komme regler om margin (tillegg) i de forsikringstekniske avsetningene. I diskusjonsnotatet som var på høring med frist i november 2007 står det om **3 byggesteiner** ved beregning av de **forsikringstekniske avsetningene**, "Current exit value" (Norsk oversettelse: "Oppdatert verdi på balansedagen", "Dagsverdi ved regnskapsavslutningen"):

1. Eksplisitt, forventningsrett, markeds-konsistent, **oppdatert estimat** for de kontraktsmessige kontantstrømmene i forbindelse med forsikringskontrakter
2. Oppdaterte **markedsrenter** for diskontering
3. **Risikomargin** (og "servicemargin", der det er aktuelt; gjelder hovedsakelig ved forvaltning av pensjonsmidler o l; ser bort fra det videre i dette notatet)

De forsikringstekniske forpliktelsene (premie- og erstatningsavsetning) skal beregnes ved et forventningsrett estimat for kontantstrømmene, neddiskontering etter markedsrente, – og de skal ha tillegg som er en risikomargin.

Den norske sikkerhetsavsetningen kan betraktes som et sikkerhetstillegg til premie- og erstatningsavsetningene, slik at summen av minstekravet til premie-, erstatnings- og sikkerhetsavsetningen med 99 % sannsynlighet skal være tilstrekkelig til å dekke selskapets forpliktelser i forbindelse med inngåtte forsikringsavtaler (for egen regning). I høringsnotatets avsnitt om Sikkerhetsavsetning i pkt 6.2.6 side 45 blir det lagt vekt på sikkerhetsavsetningens funksjon ved at den tar vare på element av usikkerhet og risiko i forbindelse med premie- og erstatningsavsetningene.

(Sikkerhetsavsetningen og det tilhørende minstekravet er beløp for egen regning. Reglene i forbindelse med IFRS gjelder brutto avsetninger. Reassuransestructuren i hvert enkelt selskap vil selvsagt påvirke struktur og sikkerhetsnivå. For selskaper med god diversifisering av forsikringsrisiko og som ikke har stor andel reassuranse, vil nok sikkerhetsavsetningen som tillegg til premie- og erstatningsavsetningene gi sikkerhetsnivå opp mot samme nivå som for egenregningsavsetningene.)

Aktuarforeningen forventer at fremtidig regelverk (IFRS og Solvency II) vil medføre at det risikoelementet som i dag representeres ved den norske sikkerhetsavsetningen, vil bli representert dels ved en eksplisitt risikomargin som tillegg til premie- og erstatningsavsetningene og dels som (krav til) egenkapital. En antar at den eksplisitte risikomarginen vil være vesentlig mindre enn en 99 persentil, slik at en stor del av risikoelementet som i dag er i sikkerhetsavsetningen, vil gjenspeiles i egenkapitalen.

Vi mener at forslaget om å klassifisere sikkerhetsavsetningen i sin helhet som forpliktelse ikke peker frem mot det som antas å komme i fremtidig IFRS. Med dette forslaget opprettholder man også det som i dag betraktes som en stor forskjell mellom norske og

utenlandske forsikringsregnskaper. Kredittilsynet bør etter vår oppfatning benytte denne endringen av Årsregnskapsforskriften for 2008 til å ta steg i retning av det man antar vil bli fremtidens internasjonale regelverk.

I lys av det som er nevnt ovenfor om "risikomargin" og sikkerhetsavsetningen som "sikkerhetstillegg", er vi av den oppfatning at sikkerhetsnivået (99 %) som ligger til grunn ved beregning av sikkerhetsavsetningen, er så høyt at avsetningen for selskaper som ikke har stor reassuranseandel, blir mye større enn en "margin" som betraktes som andel av selve premie- og erstatningsavsetningene.

Aktuarforeningen merker seg dessuten at sikkerhetsavsetningen har likhetstrekk med risikoutjevningfond i livsforsikring. Argumentasjonen i pkt 5.2.5 om risikoutjevningfondet i høringsnotatet kan etter vår oppfatning anvendes analogisk når det gjelder sikkerhetsavsetningen. Argumentasjonen leder til at risikoutjevningfondet blir foreslått klassifisert som egenkapital. Likhet mellom bransjer taler også for å vurdere tilsvarende klassifisering av sikkerhetsavsetning som av risikoutjevningfond.

En mulig tilnærming i en overgangsperiode er at selskapene beregner bruttoansvar og minstekrav til sikkerhetsavsetning som før, og at en gradvis avtagende andel klassifiseres som gjeld og en tilsvarende økende andel klassifiseres som egenkapital. Denne andelen kunne beregnes ved persentiler på bruttobasis. Ved en slik tilnærming oppnår en overføring mellom forpliktelse- og egenkapitalsiden, i tråd med forventet IFRS, herunder økt vektlegging av bruttoberegninger.

Sammenlignbarhet

IFRS er ment å skulle gi sammenlignbar finansiell rapportering på tvers av landegrensler og på tvers av virksomhetstyper. Forsikringskonsern som opererer i det norske markedet rapporterer sikkerhetsavsetningen som egenkapital. Om det blir slik at sikkerhetsavsetningen skal rapporteres som forpliktelse i selskapsregnskapet og egenkapital i IFRS konsernregnskapet, bidrar ikke det til sammenlignbarhet. Det bidrar heller ikke til sammenlignbarhet om et konsern velger å rapportere sikkerhetsavsetningen som forpliktelse både i selskaps- og konsernregnskapene, så lenge øvrige deltakere i det norske skadeforsikringsmarkedet rapporterer sikkerhetsavsetningen som egenkapital. Det er ikke enkelt å forklare dette overfor profesjonelle brukere av regnskapsinformasjon fra det norske forsikringsmarkedet.

Aktuarforeningen ønsker ikke å gi slipp på det som er bygd opp når det gjelder betalingsdyktighet, solvens, soliditet, men ønsker også å bidra til et regelverk for finansiell rapportering som kan forstås av ulike faggrupper nasjonalt og internasjonalt og som bidrar til sammenligning og tilnærming av konkurransevilkår for norske selskaper.

4. Innspill til høringsnotatets del VI

Til § 4-6 Resultatregnskap for livsforsikring

Post 6 Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser – kontraktsfastsatte forpliktelser

Innholdet i de resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser for kontraktsfastsatte forpliktelser er på flere punkter endret i forhold til gjeldende forskrift til årsregnskap. I gjeldende forskrift fremgår av § 4-8 punkt 6.2 "Garanterte renter til premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond". Av forslag til ny forskrift § 4-6 punkt 6.4 fremgår "Endringer i premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond".

Aktuarforeningen antar at formuleringen i utkastet er en trykkfeil, og at ordlyden i gjeldende forskrift skal beholdes.

Gjeldende forskrift § 4-8 punkt 6.3 omfatter endringer i tilleggsavsetninger spesifisert på:

6.3.1 Årets tilleggsavsetninger

6.3.2 Overføring av tilleggsavsetninger og kursreserve fra andre forsikringsselskaper/ pensjonskasser.

6.3.3 Til/fra tilleggsavsetning i forsikringsfondet

I utkastet til ny forskrift § 4-6 er resultatførte endringer som berører tilleggsavsetninger fordelt på punktene 6.2 Endring i tilleggsavsetninger og 6.6 Overføring av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond fra andre forsikringsselskaper/ Pensjonskasser.

Aktuarforeningen savner punktet i dagens forskrift om "Årets tilleggsavsetninger", med mindre det er meningen at årets tilleggsavsetninger skal inngå sammen med punkt 6.2 "Endring i tilleggsavsetninger".

Post 7 Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser – særskilt investeringsportefølje

Aktuarforeningen er av den oppfatning at det i denne posten bør legges inn linjer for endring av tilleggsavsetninger og tilført overskudd til premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond.

Alternativt kan posten inneholde garantert rente til premiefond mv, mens overskudd spesifiseres i en post tilsvarende post 8 for kontraktfastsatte forpliktelser.

Post 9.5 – Gjenforsikringsprovisjoner og gevinstandeler

Aktuarforeningen er av den oppfatning at gevinstandeler ikke skal gå til fradrag i forsikringsrelaterte driftskostnader, men inngå i risikoresultatet.

Til § 4-7 Balanse for livsforsikring

Post 10.1.3 Risikoutjevningfond

I forsikringslovens § 9-15 er risikoutjevningfondet omhandlet som en forsikringsmessig avsetning. Fondet skal, som navnet indikerer, utjevne risiko over tid, og det er viktig at en begrenser utjevningen til de grupper som i det vesentlige har bidratt til oppbyggingen, jf blant annet lovens § 9-3 om at et ikke skal skje urimelig forskjellsbehandling mellom produkter mv.

I Kredittilsynets brev/notat av 29. juni 2007 om enkelte spørsmål til ny livsforsikringslovgivning heter det til slutt i pkt 6:

".....Det er reist spørsmål ved om selskapet kan ha eget risikoutjevningfond for fripoliser. Kredittilsynet antar i denne sammenheng at selskapet har adgang til å eksempelvis avgrense bruk av avsetningene fra fripoliser i fondet til bruk for dekning av underskudd på fripoliser. Det antas at selskapene kan gjøre tilsvarende avgrensninger ved bruk av fondet for andre grupper av kontrakter."

Aktuarforeningen legger til grunn at dette også gjelder når risikoutjevningfondet betraktes som egenkapital.

Til § 5-20 Endringer i forsikringsforpliktelser i livsforsikring

Aktuarforeningen forutsetter at det i post 2.1 skal inneholde de underposter i post 6 som representerer en kostnad, mens post 2.5 skal inneholde tilsvarende poster som representerer en inntekt.

Et annet forhold er at "regnestykket" ikke nødvendigvis går opp. Hvis inngående og utgående balanse er brutto, uten fradrag for gjenforsikring, og post 6 netto, vil det i visse tilfeller være ført endring i gjenforsikringsreserver under post 6. Vi må da tolke bestemmelsen slik at vi må se bort fra post 6.1.2 og 6.5.2.

Til § 5-24 Kapitalavkastningsrente for livsforsikringselskaper

Etter forslag til § 5-24 skal det gis opplysninger om kapitalavkastningsrente og gjennomsnittrente for de fem siste år, med henvisning til gjeldende forskrift om mål for livsforsikringselskapers kapitalforvaltning. Etter Aktuarforeningens oppfatning er gjennomsnittrentebegrepet knyttet opp mot forsikringsvirksomhetslovens prinsipper for overskuddsdeling mellom kunder og eier og bør ikke lenger benyttes som et tilnærmet mål for hva som tilføres forsikringskontraktene. Foreningen reiser videre spørsmål ved nytten av å beregne og vise en kapitalavkastningsrente samlet for selskapet som omfatter både selskapsporteføljen, kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen. De to siste porteføljene vil igjen være oppdelt i underporteføljer med forskjellig investeringsprofil. Allerede i dag holdes investeringsvalgporteføljen utenfor ved beregning av kapitalavkastningsrenten i selskaper med tidligere fondsforsikringselskaper innfusjonert. Aktuarforeningen foreslår at § 5-24 tas ut, alternativt at det utarbeides ny forskrift for beregning av kapitalavkastningsrente(r) som tar hensyn til de endringer i virksomheten den nye loven medfører.

Til § 5-29 Resultat i livsforsikring

(2):

Aktuarforeningen antar at det er en bevisst gruppering når forsikringer med og uten avkastningsgaranti innen en bransje skal presenteres som to delbransjer.

Aktuarforeningen mener at også individuelle kontrakter inngått før 1. januar 2008 samt fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktfastsatte forpliktelser bør presenteres som egne delbransjer. Generelt bør det splittes på forskjellige overskuddsdelinger i notene.

(5):

Aktuarforeningen legger til grunn at det med administrasjonsresultat menes inntekt fra administrative tjenester og kapitalforvaltning med fradrag av tilhørende kostnader.

Med vennlig hilsen
Den Norske Aktuarforening

Gunnar Kvan
Formann

Den Norske Aktuarforening er en frittstående, uavhengig profesjonsforening som er åpen for alle som har aktuarutdannelse eller tilsvarende kvalifikasjoner. Foreningens formål er å fremme utøvelsen av aktuarfaget og medlemmenes felles interesser. Ved siste årsskifte hadde foreningen 256 medlemmer. Praktisk talt alle aktuarer som arbeider med forsikringsfaglige spørsmål, er medlemmer av foreningen.